

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Práva a povinnosti osob samostatně výdělečně činných pohybujících se
v Evropské unii se zaměřením na sociální zabezpečení**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Leona Tomanová

Vedoucí práce: JUDr. Věra Pražmová, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Práva a povinnosti osob samostatně výdělečně činných pohybujících se v Evropské unii se zaměřením na sociální zabezpečení*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2018

.....

Leona Tomanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí práce JUDr. Věře Pražmové, Ph.D. za vstřícnost, cenné rady a čas věnovaný odbornému vedení při zpracování bakalářské práce. Poděkování patří také mým nejbližším, kteří mě při jejím psaní podporovali. Dále bych ráda poděkovala komunikačním partnerům za jejich ochotu spolupracovat.

Práva a povinnosti osob samostatně výdělečně činných pohybujících se v Evropské unii se zaměřením na sociální zabezpečení

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá právy a povinnostmi osob samostatně výdělečně činných, které se pohybují v Evropské unii, se zaměřením na sociální zabezpečení. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části byla uvedena základní fakta o právech a povinnostech migrujících osob samostatně výdělečně činných v sociálním zabezpečení, která byla shrnuta pomocí dostupné literatury a současné legislativy. Tyto systémy se neustále mění, a proto se uvedené informace týkají pouze současného stavu.

V empirické části bylo cílem zjistit informovanost osob samostatně výdělečně činných o jejich povinnostech a právech při pohybu v zemích Evropské unie se zaměřením na sociální zabezpečení. Výzkumná část byla provedena strategií kvalitativního výzkumu a prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru. Výsledky jsou zpracovány pomocí trsů a jsou zobrazeny graficky pomocí tabulek. Komunikační partneři byli vybráni metodou účelného výběru a jednalo se o deset migrujících osob samostatně výdělečně činných. Výzkum poukázal na důležitost seznamování se osob samostatně činných s jejich právy a povinnostmi v sociálním zabezpečení v Evropské unii, a to nejen z důvodu jejich lepší informovanosti, ale také proto, že počet podnikajících osob ve více státech neustále stoupá. Při zmapování právního povědomí osob samostatně výdělečně činných se ukázalo, že pouze polovina dotázaných se dokázala zorientovat ve většině položených otázek.

Výsledky práce mohou být přínosné pro studenty sociálně právních oborů a pro pracovníky, kteří přicházejí s touto problematikou do styku.

Klíčová slova

Osoba samostatně výdělečně činná; Evropská unie; migrující osoba; koordinační pravidla; pravidla určení k příslušnosti k právním předpisům v právu ES;

.

The rights and duties of self-employed persons working within the European Union with a focus on social security.

Abstract

The Bachelor thesis deals with the rights and obligations of self-employed persons working within the European Union with a focus on social security. The thesis is divided into two parts. The first part is theoretical and the second one is empirical. In the theoretical part, the basic facts about the rights and duties of self-employed migrants in social security are presented, that are summarized using available literature and current legislation. These systems are constantly changing and therefore the information only relates to the current state.

In the empirical part, the goal was to find information about self-employed persons about their duties and rights when moving within the European Union with a focus on social security. The research part was performed by a qualitative research strategy and through a semi-structured interview. The results are processed by groups and they are graphically displayed using tables. The communication partners were chosen by the method of effective selection. Ten migrant self-employed person were chosen. The research has highlighted the importance of self-employed persons being introduced to their social security rights and obligations in the European Union, not only because of their better information, but also because the number of self-employed persons in more states of the European Union is steadily rising. In mapping the legal awareness of the self-employed, it turned out that only half of the respondents were able to refer to most of the questions asked.

The results of the work could be beneficial for students in social sciences and for working persons who come into contact with this issue.

Keywords

self-employed person; European Union; migrant; coordination rules; rules for determining the legislation applicable in EC law;

Obsah

1	Úvod	8
2	Sociální zabezpečení	10
2.1	Pojem sociální zabezpečení.....	10
2.2	Sociální zabezpečení ČR.....	11
2.3	Sociální pojištění.....	12
3	Osoba samostatně výdělečně činná v České republice.....	13
3.1	Definice a druhy samostatné výdělečné činnosti	13
3.2	Účast na pojištění povinná	14
3.3	Účast na pojištění dobrovolná.....	15
4	Koordinace sociálního zabezpečení v Evropské unii	16
4.1	Legislativa	16
4.2	Pojem koordinace, účel	18
5	Určování příslušnosti k právním předpisům osob samostatně výdělečně činných	20
5.1	Pravidla pro určování příslušnosti k právním předpisům osob samostatně výdělečně činných.....	20
5.2	Vyslané osoby samostatně výdělečně činné	20
5.3	Souběžný výkon činnosti osob samostatně výdělečně činných	21
5.4	Výjimka.....	21
6	Operacionalizace základních pojmů.....	23
7	Cíl práce a výzkumné otázky	24
7.1	Cíl práce	24
7.2	Výzkumné otázky.....	24
8	Metodika.....	25
8.1	Metodický postup.....	25
8.2	Popis výzkumného nástroje.....	25
8.3	Popis výzkumného souboru	25
8.4	Předvýzkum.....	27
8.5	Způsob zpracování výsledků.....	28
8.6	Harmonogram výzkumu.....	28
9	Výsledky kvalitativního výzkumu.....	29

9.1	Výsledky	29
9.2	Shrnutí výsledků.....	38
10	Diskuse.....	40
11	Závěr	45
12	Seznam použitých zdrojů.....	47
13	Přílohy.....	52

1 Úvod

V rámci globalizace ekonomiky dochází k volnému pohybu osob, které se stěhují nebo dojíždějí za prací přes hranice svého státu. Při výkonu jejich činnosti či pobytu v jiné zemi může docházet k různým sociálním událostem, jako je nemoc, invalidita, mateřství, úmrtí apod.

V Evropské unii fungují pro oblast sociálního zabezpečení dva orgány. Prvním orgánem je Správní komise pro sociální zabezpečení migrujících pracovníků, která je orgánem při Evropské komisi, jenž je svými pravidly definován jako specializovaný orgán Komise. Je zaměřen na administrativu a řízení v sociální oblasti. Druhým orgánem je Poradní výbor pro sociální zabezpečení migrujících pracovníků, jehož úkolem je koordinace národních zákonů o sociálním pojištění.

V jednotlivých zemích vznikaly systémy sociálního pojištění na základě rozdílného kulturního i ekonomického vývoje, kde soustavy sociálního zabezpečení byly vnímány pro různé kategorie osob a rozdílně byly pojaty i sociální události. Migrace donutila státy Evropské unie, aby se zabývaly koordinací svých národních systémů sociálního pojištění. Členské státy Evropské unie došly k tomu, že je nezbytné, aby nebyli pracovníci nebo osoby samostatně výdělečně činné v různých státech Evropské unie diskriminováni z důvodu státní příslušnosti. V jednotlivých státech se začalo přihlížet k dobám pojištění pracovníků a osob samostatně výdělečně činných na území různých členských států Evropské unie. Při vníklé sociální události kompetentní státy začaly zasílat důchody, nemocenské dávky apod. do jiného státu Evropské unie, kde příjemce vzniklých dávek bydlel nebo pobýval. Jestliže měly určité skutečnosti význam v národních sociálních zabezpečeních jednotlivých států a nastaly na území jiného členského státu, začaly jim přiznávat kompetentní státy stejný účinek, jako by se staly v jejich státě.

Česká republika se stala členem Evropské unie 1. května 2004. Bylo nutné tedy přizpůsobit vnitrostátní právo České republiky komunitárnímu právu Evropské unie. Toto právo je pro členské státy Evropské unie závazné a nadřazené jejich normám. Ke sledování vývoje a ke sjednocování výkladu ustanovení práva Evropské unie s právem v České republice v sociálním zabezpečení bylo pověřeno Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, které také koordinuje působení českých institucí. Institucí, která provádí podstatnou část Koordinačních nařízení a instituce, která vystupuje jako styčný

orgán za Českou republiku v oblasti důchodového a nemocenského pojištění a určování příslušnosti k právním předpisům, je Česká správa sociálního zabezpečení. Tato instituce musí ve spolupráci s ostatními institucemi sledovat změny v komunitární legislativě i v národním právu a zajišťovat průběžně výklad. Kontaktní místa, na která se mohou klienti obracet, jsou zřízena kromě informační kanceláře ústředí České správy sociálního zabezpečení také na všech okresních správách sociálního zabezpečení, na Pražské správě sociálního zabezpečení a na Městské správě sociálního zabezpečení Brno.

V této bakalářské práci se zabývám migrujícími osobami samostatně výdělečně činnými s bydlištěm v okrese Jindřichův Hradec. Tento námět jsem si zvolila, protože pracuji na oddělení osob samostatně výdělečně činných okresní správy sociálního zabezpečení a zabývám se určováním příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení při výkonu činnosti těchto osob v rámci Evropské unie. Při vyřizování agendy vím, že pokud osoba samostatně výdělečně činná začne provádět výkon činnosti za hranicemi České republiky, měla by být seznámena s problematikou svého sociálního zabezpečení. Zajímalo mne, kde si tyto osoby převážně zjišťují informace a jak se v oblasti důchodového a nemocenského pojištění orientují. Cílem této bakalářské práce je získání údajů od komunikačních partnerů, využití doložených poznatků a jejich následné zpracování. Tyto poznatky jsou důležité pro výsledek výzkumu, který se týká za prvé zjištění informovanosti osob samostatně výdělečně činných o institucích v oblasti důchodového a nemocenského pojištění, v oblasti určování příslušnosti k právním předpisům států Evropské unie a za druhé se týká povědomí osob samostatně výdělečně činných o důchodovém a nemocenském pojištění v rámci Evropské unie.

Aby nedocházelo k případům, které by vedly k diskriminaci osob legálně se pohybujících v zemích Evropské unie, přijala Rada ministrů dvě koordinační nařízení. Prvním je nařízení č. 1408 z roku 1971, týkající se aplikace soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci ES. Prováděcím nařízením je nařízení č. 574 z roku 1972. Druhým nařízením je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Prováděcím nařízením je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009. Tato nařízení obsahují pravidla pro oblast sociálního zabezpečení.

2 Sociální zabezpečení

2.1 Pojem sociální zabezpečení

Ve světě je pojetí sociálního zabezpečení chápáno rozlišně a jednotlivé pojmy se liší formou, cíli, charakterem a náplní, ale i stanovením sociálních událostí (Kahoun et al., 2013). Dle Jana Matláka et al. (2009) je sociální zabezpečení pojem, jehož obsah není dostatečně znám, je historicky podmíněn a je složité jeho definování.

Vojtěch Krebs et al. (2015) uvádí, že součástí sociální politiky je sociální zabezpečení, které slouží jako prostředek k dosažení cílů a úkolů sociální politiky prostřednictvím souboru institucí, zařízení a opatření a pomocí nich se uskutečňuje zmírnění, odstraňování, ale i předcházení sociálních událostí občanů. Rievajová et al. (2006) se domnívá, že sociální zabezpečení znamená celkové označení pro všechny sociální instituce, které poskytují občanům poradenství, ochranu peněžní a materiální, služby a azyl pro uspokojení potřeb obyvatel v sociální oblasti. Sociální zabezpečení můžeme také podle Krebse et al. (2015) definovat jako soubor opatření utvářejících solidaritu s lidmi, kteří se ocitají v situaci, jež vyžaduje mimořádné výdaje, anebo se potýkají s hrozbou nedostatku příjmů z placené práce.

Podle Tomeše (2010) termíny sociální zaopatření (non-contributory benefits), sociální pomoc (social assistance) a sociální pojištění (social insurance) zahrnují hlavní soustavy nástrojů sociální ochrany.

Kahoun et al. (2013) uvádí, že k řešení problematiky sociálního zabezpečení dochází pomocí tří přístupů. Za prvé sociální zabezpečení garantuje stát pomocí státní správy, za druhé sociální zabezpečení je ponecháno na jednotlivci a za třetí stát vytvoří povinné nástroje, kdy jsou rozhodující instituce umístěny mezi státem a občanem, např. sociální pojištění (Kahoun et al., 2013).

Rievajová et al. (2006) se domnívá, že pro právní předpisy v sociálním zabezpečení je charakteristická jejich hypertrofie, dlouhý časový horizont pro vydávání předpisů a jejich mnohonásobné novelizování, čímž dochází ke značné nepřehlednosti právního systému a také dochází k legislativní různorodosti subjektů,

První zemí, jež přijala statutární sociální zabezpečení, se stalo císařské Německo, kde byl iniciátorem kancléř Otto von Bismarck v roce 1881 (Peet, Vugt, 2000). Dále podle

autorů Peet a Vugt (2000), Otto von Bismarck nechtěl na prvním místě docílit zákonné sociální zabezpečení ze sociálních důvodů, ale chtěl především omezit socialistickou politickou agitaci.

2.2 Sociální zabezpečení ČR

Listina základních práv a svobod v České republice ustanovuje právo v rámci práva na sociální zabezpečení:

- na hmotné zabezpečení ve stáří;
- na hmotné zabezpečení při ztrátě živitele;
- právo každého na pomoc, která je nutná pro zajištění základních životních potřeb, jestliže se nachází v hmotné nouzi;
- právo na hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti v práci;
- právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky na základě veřejného pojištění;
- právo na ochranu zdraví;
- právo rodičů na pomoc státu při péči o děti;
- právo ženy na zvláštní péči v těhotenství.

(Kahoun et al, 2013)

Podle Krebse et al. (2015) došlo v souvislosti se sociální reformou v České republice na počátku devadesátých let k vytvoření tří samostatných systémů, které na sebe relativně navazují a to systému sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Arnoldová (2012) uvádí, že první pilíř, který je povinný a státem garantovaný a stanovený, se týká všech obyvatel České republiky, druhý pilíř, který je založen na vztazích v sociálních skupinách, se týká 60 % obyvatel České republiky a třetí pilíř, který je založen na individuálním přičinění každého občana, se týká okolo 4 % obyvatel České republiky.

2.3 Sociální pojištění

Podle Tomeše et al. (2009) sociální pojištění v České republice zahrnuje zdravotní pojištění, důchodové pojištění, nemocenské pojištění a mělo by v budoucnu zahrnovat i úrazové pojištění.

Krebs et al. (2015) uvádí, že v rámci systému sociálního pojištění jsou uvedeny ty situace, na které se každý občan může připravit, a to způsobem odložení části současné spotřeby na krytí budoucích krátkodobých či dlouhodobých sociálních situací. Dále v této souvislosti upozorňuje na zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a na zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (Krebs et al., 2015).

Platbami na sociální pojištění se zabývá zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. V zákoně č. 589/1992 Sb. se uvádí, že pojistné je příjmem státního rozpočtu a důchodové pojištění se vede na samostatném účtu státního rozpočtu.

Tomeš et al. (2014) upozorňuje, že jedním ze základních znaků sociálního pojištění je, že peníze jdou mimo státní rozpočet, a proto se na sociální pojištění tvoří rezervy. Tomeš et al. (2014) také dále uvádí, že v České republice toto splňuje pouze systém zdravotního pojištění, který spravují zdravotní pojišťovny.

3 Osoba samostatně výdělečně činná v České republice

3.1 Definice a druhy samostatné výdělečné činnosti

Základní definice podnikání je v českém právním řádu uvedena v § 420 občanského zákoníku (zák. č. 89/2012 Sb. v platném znění). Dle tohoto ustanovení je za podnikatele považován ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem s úmyslem činit tak soustavně za účelem zisku. Odstavec 2 uvedeného ustanovení uvádí, že za podnikatele se považuje každá osoba uzavírající smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní či obdobnou činností, nebo při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě také osoba, jenž jedná jménem, či na účet podnikatele. Za podnikatele se dále považuje osoba, která je za určitých podmínek, které stanoví zákon, zapsaná v obchodním rejstříku, i osoba, která má živnostenské oprávnění k podnikání nebo jiné oprávnění podle jiného zákona (§ 421 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, stanovuje, že osobu samostatně výdělečně činnou (dále jen „OSVČ“) se pro účely pojištění stává osoba, která ukončila školní docházku a dosáhla věku aspoň 15 let. Dále se v zákoně č. 155/1999 Sb., o důchodovém pojištění, uvádí, že OSVČ buď vykonává samostatnou výdělečnou činnost, anebo spolupracuje při výkonu OSVČ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, uvádí, že příjmy a výdaje při samostatné činnosti mohou být rozděleny mezi poplatníka a s ním spolupracující osoby, kterými se rozumí spolupracující manžel, člen rodiny účastnící se na provozu rodinného závodu, anebo spolupracující osoba, která žije s OSVČ ve společné domácnosti. Limity pro rozdělení vyplývají přímo z daňových předpisů. Spolupracující osoba má postavení stejné jako OSVČ, která vykonává činnost přímo.

Živnost definuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, který uvádí, že živnost je soustavná samostatná činnost, kterou osoba vykonává za účelem dosažení zisku vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.

Výkonem OSVČ se rozumí nejen provozování živnosti, ale i podnikání v zemědělství, výkon umělecké či jiné tvůrčí činnosti na základě autorskoprávních vztahů, činnost společníka veřejné obchodní společnosti či komplementáře komanditní společnosti (č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění). Dále zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém

pojištění, udává, že za OSVČ může být považována i ta osoba, která vykonává činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení příjmu, a za OSVČ jsou také považovány za určitých podmínek ty osoby, které vykonávají činnost na základě příkazní smlouvy uzavřené podle občanského zákoníku, činnost tlumočnicků, znaleců, zprostředkovatelé kolektivních sporů a kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, insolvenční správce a rozhodce podle zvláštních předpisů. Pro tyto činnosti platí, že spadají do výkonu samostatné výdělečné činnosti v případě, když příjmy, které jejich výkonem OSVČ dosáhnou, jsou daněny podle zákona o daních z příjmů (§ 7 zákona č. 586/1992 Sb.).

Arnoldová (2012) uvádí, že OSVČ, i když vykonává několik činností, popřípadě spolupracuje při výkonu několika různých činností, či tyto činnosti vykonává současně, je účastna sociálního pojištění jen jednou.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, stanovuje, že za výkon činnosti se považuje i ta samostatná výdělečná činnost, která je prováděná mimo území České republiky, jestliže je prováděná na základě oprávnění k výkonu činnosti, které vyplývá z právních předpisů České republiky.

3.2 Účast na pojištění povinná

Povinnost platit pojistné pro OSVČ od 1. 5. 1990 byla dána vyhláškou federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 123/1990 Sb. Před rokem 1989 osoby, které dnes označujeme jako OSVČ, téměř neexistovaly.

Podle Kahouna et al. (2013) jsou OSVČ, pokud jsou účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění, jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění a na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a za podmínek daných zákonem jsou povinny platit též zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Zákonem č. 425/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., č. 589/1992/ Sb., č. 582/1991 Sb., č. 582/1991 Sb., č. 48/1997 Sb., došlo u samostatné výdělečné činnosti od 1. 1. 2004 k zásadní změně při rozdělení hlavní a vedlejší činnosti a začalo se posuzovat, kdy je činnost pro OSVČ hlavním zdrojem příjmu a kdy ne.

Ženíšková (2014) uvádí, že pojistné na důchodové pojištění platí ty OSVČ, které jsou účastny důchodového pojištění. Zároveň upozorňuje, že OSVČ je důchodového pojištění účastna vždy a OSVČ vedlejší jen při dosažení stanovené výše příjmu, anebo když dojde k podání přihlášky k důchodovému pojištění (Ženíšková, 2014).

Zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, se stanoví, že činnost OSVČ je považována za vedlejší, pokud vykonávala zaměstnání, byla nezaopatřeným dítětem, měla nárok na výplatu starobního nebo invalidního důchodu, měla nárok na rodičovský příspěvek nebo peněžitou pomoc v mateřství anebo na nemocenské z důvodu porodu a těhotenství, pokud tyto dávky náleží z pojištění zaměstnanců, či osobně pečovala o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby od 1. stupně nebo osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby od 2. stupně a zároveň tato osoba, která je závislá na pomoci jiné osoby je osobou blízkou OSVČ nebo žije s OSVČ v domácnosti.

3.3 Účast na pojištění dobrovolná

Podle zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, OSVČ, které vykonávají vedlejší výdělečnou činnost a nesplňují podmínky účasti na důchodovém pojištění, jsou v kalendářním roce pojištěny, jestliže si podají přihlášku k účasti na pojištění za tento rok.

V nemocenském pojištění je účast osob samostatně výdělečně činných dobrovolná a OSVČ se mohou o přihlášce samy rozhodnout.

V zákoně č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, se uvádí, že nemocenského pojištění mohou být účastny OSVČ, jestliže vykonávají činnost na území České republiky a jestliže ji vykonávají mimo území České republiky, musí mít oprávnění vyplývající z právních předpisů České republiky a zároveň si musí podat přihlášku k účasti na pojištění.

Dochází-li k souběhu výkonu samostatných výdělečných činností, je OSVČ pojištěna jen jednou - na rozdíl od zaměstnání (Kahoun et al., 2013).

Z nemocenského pojištění OSVČ je poskytováno nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, otcovská a na dlouhodobé ošetrovné nárok vzniká od 1. 6. 2018 (ČSSZ, 2017).

4 Koordinace sociálního zabezpečení v Evropské unii

4.1 Legislativa

V evropském integračním uskupení v současné době převažují dva základní přístupy k sociální politice, kde za první dochází ke konceptu sociálního občanství a za druhé jde o to najít nejlepší metody pro uchování systémů sociálního zabezpečení a národních potřeb (Brdek et al., 2002).

Zajištění volného pohybu pracovníků přes státní hranice vyžaduje aktivní opatření a právě důležitá část těchto opatření je v oblasti sociálního zabezpečení, jelikož nelze očekávat, že by pracovníci šli do zahraničí, kdyby to mělo negativní vliv na jejich postavení v oblasti sociálního zabezpečení, protože vnitrostátní předpisy v sociálním zabezpečení často rozlišují mezi žadateli na základě státní příslušnosti (Pennings, 2003).

V zemích EU se řešení sociálních problémů ubíralo individuálním způsobem a naplňování sociálního smíru a humanitních ideálů mělo rozlišný výraz, a proto komunitární právo EU tuto problematiku v oblasti volného pohybu osob a jejich ochrany upravuje spíše okrajově (Brdek et al., 2002). Mlynarczyk (2014) upozorňuje, že právní předpisy Evropské unie nenahrazují vnitrostátní právní předpisy, ale pouze je doplňují na úrovni společenství států Evropské unie, a to je také důležité pro spolupráci mezi institucemi zabývající se sociálním zabezpečením.

Členským státem Evropské unie se Česká republika stala dnem 1. května 2004. Jedním ze základních principů Evropské unie je právo občanů na volný pohyb, který je zakotvený v primárním právu v čl. 26 a dále v čl. 45 Smlouvy o fungování Evropské unie (Úřad vlády, 2009). Členské státy Evropské unie mají povinnost zajistit práva migrujících osob v oblasti sociálního zabezpečení. Důležitými právními předpisy pro tuto oblast jsou koordinační nařízení systémů sociálního zabezpečení, a to především nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, které jsou platné od 1. 5. 2010, a dřívější nařízení Rady (EHS) č. 1408/71, o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybujících se v rámci

Společenství a nařízení Rady (EHS) č. 574/72, stanovující postup provádění nařízení rady (EHS) 1408/71 (Kahoun et al., 2013).

Států, které aplikovaly evropské právo od 1. 5. 2010 podle nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 a č. 987/2009 bylo 27 (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie), od 1. 4. 2012 k aplikaci nařízení přistoupilo Švýcarsko, od 1. 6. 2012 Norsko, Lichtenštejnsko a Island. Poslední zemí, která k aplikaci nařízení přistoupila, je od 1. 7. 2013 Chorvatsko (ČSSZ, 2013).

Koldinská et al. (2012) uvádí, že členské státy EU mimo Velké Británie a Dánska se řídí od 1. 1. 2011 nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1231/2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004, a nařízení (ES) č. 987/2009, na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahovaly pouze z důvodu jejich státní příslušnosti a kdy se tímto nařízením rozšířila působnost pro občany třetích států. Za občany třetích států se pro účely určení příslušnosti k právním předpisům považují osoby, které nejsou státními příslušníky členského státu Evropské unie, ale jsou v některém ze států legálně usazeny a provozují výdělečnou činnost a zároveň migrují do jiného členského státu EU.

V červnu roku 2012 vstoupilo v účinnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 465/2012, kterým se mění nařízení (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, a nařízení (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 a tímto nařízením se mění znění nových nařízení zejména v oblasti určování příslušnosti k právním předpisům (Kahoun et. al., 2013).

Rytířová, Tepperová (2012) uvádí, že v oblasti sociálního zabezpečení v mezinárodním kontextu je nutné odstranit nerovné zacházení na základě státní příslušnosti, je důležité zabránit konfliktu právních řádů, je nutné pro výplatu dávek odstranit teritoriální požadavky a je důležité napravit přerušení pojištění pracovníka z důvodu pohybu přes hranice.

4.2 Pojem koordinace, účel

V nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, a nařízení Evropského parlamentu je stanoveno, že je nezbytné respektovat zvláštnosti vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a je nutné vypracovat pouze systém koordinace.

Kahoun et al. (2013) upozorňuje, že vytvořením koordinačních pravidel došlo k vyloučení nežádoucích jevů, které označujeme jako tzv. pozitivní nebo negativní kolize. Dále Kahoun et al. (2013) vysvětluje, že pozitivní kolize znamená, když migrující osoba podléhá právní předpisům sociálního zabezpečení více států a negativní kolize, když migrující osoba nepodléhá právním předpisům sociálního zabezpečení žádného státu.

Základními principy koordinačních nařízení EU je:

1. princip rovného zacházení
2. princip jediného pojištění
3. princip sčítání dob pojištění a zachování práv během jejich nabývání
4. princip zachování nabytých práv (Rytířová, Tepperová, 2012).

Princip rovného zacházení se celým evropským právem prolíná a jde o zrovnoprávnění migrujících a nemigrujících pracovníků píše Koldinská et al. (2012). Dále Koldinská et al. (2012) uvádí, že princip jediného pojištění znamená, že dochází k určení jednoho právního řádu, a to je nezbytné proto, aby nedocházelo k negativnímu či pozitivnímu konfliktu právních předpisů. Princip sčítání dob pojištění migrujícím pracovníkům zaručuje zahrnutí doby pojištění, které získali v jiných státech, pro nárok na příslušnou dávku v jiném státě a princip zachování nabytých práv znamená, že při výplatě dávek je kompetentní instituce povinna tyto dávky exportovat do jiného státu EU, pokud se osoba přestěhuje do jiného státu (Rytířová, Tepperová, 2012).

Osobní rozsah koordinačních nařízení je obsahem článku 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, kde se stanoví, že se týká státních příslušníků členského státu EU, osob bez státní příslušnosti a uprchlíků bydlících v některém členském státě EU, kteří spadají nebo spadali pod právní předpisy jednoho nebo více členských států, jakož i rodinných příslušníků a pozůstalých.

Podle Kahouna et al. (2013) neexistuje přesný výčet dávek spadajících pod koordinační pravidla, protože to, zda se dávka týká věcného rozsahu Nařízení, záleží na definici dávky v rámci systému daného státu, a proto se na formulaci věcné působnosti významnou měrou podílejí také judikáty Evropského soudního dvora.

Věcnou oblast působnosti koordinačních nařízení stanoví článek 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, kde je uvedeno, na které okruhy dávek se právní předpisy aplikují. Podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, se právní předpisy týkají dávek v nemoci a při pracovních úrazech a nemocech z povolání, dávek v mateřství a otcovských dávek, dávek ve stáří a invaliditě, pozůstalostních dávek a pohřebního, dávek v nezaměstnanosti a rodinných dávek a také dávek předdůchodových.

Pro provádění jednotlivých soustav sociálního zabezpečení v EU jsou určeny tzv. příslušné orgány a příslušné instituce. Kahoun et al. (2013) uvádí, že příslušnými orgány jsou v České republice Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví a příslušnými institucemi jsou zejména Česká správa sociálního zabezpečení, úřady práce a zaměstnavatelé, kteří hradí mzdu nebo plat v prvním období dočasné pracovní neschopnosti a také v případě pracovního úrazu či nemoci z povolání.

5 Určování příslušnosti k právním předpisům osob samostatně výdělečně činných

5.1 Pravidla pro určování příslušnosti k právním předpisům osob samostatně výdělečně činných

Základní pravidlo pro určování příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení stanoví článek 11 odst. 3 písm. a) nařízení 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, kde je uvedeno, že se použijí právní předpisy toho členského státu, ve kterém OSVČ skutečně vykonává svou činnost bez ohledu na to, kde bydlí a bez ohledu na to, jaká je jeho státní příslušnost. Koldinská et al. (2012) upozorňuje, že pravidlo *lex loci laboris* je určeno k zajištění bezproblémového pohybu pracovní síly a k zajištění rovnosti mezi občany různých členských států.

Podle článku 1 písm. b) nařízení č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, se samostatnou výdělečnou činností rozumí každá činnost nebo obdobná situace, která je za takovou považována pro účely právních předpisů sociálního zabezpečení členského státu, v němž existuje taková činnost, či obdobná situace.

Z článku 11 odst. 1 nařízení č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, vyplývá, že určením příslušnosti k právním předpisům se zároveň vylučuje aplikace právních předpisů sociálního zabezpečení jiných členských států.

Žádost OSVČ o vystavení potvrzení o příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení uplatňuje OSVČ na místně příslušné OSSZ a v případě kontroly v zemi výkonu výdělečné činnosti se prokazuje originálem tohoto potvrzení, tzv. formulářem A1. Dokument A1, který je většinou vystavován ještě před opuštěním kompetentního státu, je osvědčením toho, že vyslaný pracovník je skutečně vyslaným pracovníkem (Koldinská et al., 2012).

5.2 Vyslané osoby samostatně výdělečně činné

Vysláním OSVČ se rozumí situace, při které OSVČ vykonává samostatnou výdělečnou činnost na území jednoho členského státu a je dočasně výdělečně činná na území jiného členského státu, dochází k tomu, že OSVČ vysílá „*sama sebe*“ (Laníček, 2015). Podle článku 12 odst. 2 nařízení č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, podléhá OSVČ, která vykonává dočasně podobnou činnost na území druhého členského

státu, právním předpisů prvního členského státu, jestliže předpokládané trvání této činnosti nepřesáhne 24 měsíců.

Je důležité, aby výkon samostatné výdělečné činnosti ve vysílajícím státě ještě předtím, než dojde k vyslání do druhého členského státu, trval nejméně dva měsíce před vysláním (ČSSZ, 2018).

5.3 Souběžný výkon činnosti osob samostatně výdělečně činných

Klíčovými kritérii pro určení příslušnosti je výkon podstatné části činnosti na území státu bydliště a bydliště OSVČ (Laníček, 2015).

Při určování souběžného nebo střídavého výkonu činnosti OSVČ ve dvou nebo více státech se aplikuje článek 13 odst. 2 nařízení č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. V článku 13 odst. 2 písm. a) je uvedeno kritérium podstatné části výdělečné činnosti ve státě bydliště OSVČ a v písm. b) téhož ustanovení je uvedeno kritérium středu zájmu činnosti OSVČ, které se týká situací, kdy OSVČ na území státu bydliště nevykonává podstatnou část činnosti. Pro určení toho, jestli je podstatná část činnosti vykonávána v členském státě (střed zájmu činností), jsou v nařízení č. 987/2009 prováděcího nařízení k nařízení 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v článku 14 odst. 9 uvedená příslušná kritéria: např. obvyklá povaha vykonávaných činností, místo stálého a trvalého sídla činností, počet poskytnutých služeb, doba trvání vykonávaných činností.

Koldinská et al. (2012) uvádí možnost situace, kdy OSVČ podniká v jednom státě a ve druhém státě je zaměstnancem, a upozorňuje, že v takovém případě podléhá právním předpisům členského státu, kde je zaměstnána.

5.4 Výjimka

Pokud si osoba přeje podléhat jiným právním předpisům než, které jí byly určeny jako příslušné, lze si zažádat o výjimku. Není žádný právní nárok na udělení výjimky a může být udělena až na základě dohody států, kde je žadatel příslušný, a států, jehož předpisům si žadatel přeje podléhat (Laníček, 2015).

Příslušné orgány dvou nebo více členských států se mohou podle článku 16 nařízení č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, dohodnout na udělení

výjimky z aplikace článků 11-15 uvedeného nařízení, je-li to v zájmu určitých osob nebo skupin osob (ČSSZ, 2017).

Koldinská et al. (2012) se domnívá, že hlavním principem stále zůstává princip pojištění v místě výkonu činnosti a aplikace čl. 16 nařízení 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, tento princip podryvá, protože je vedena přáním osob, což je v oblasti veřejného práva prvek, který by neměl být prioritní.

6 Operacionalizace základních pojmů

Osoba samostatně výdělečně činná (důchodové pojištění) – osoba, která ukončila povinnou školní docházku a dosáhla věku alespoň 15 let a vykonává samostatnou výdělečnou činnost (má v rámci ČR oprávnění), podniká v zemědělství (evidence k zemědělské výrobě), provozuje výkon tzv. svobodného povolání, výkon umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti na základě autorskoprávních vztahů, činnost komplementáře v komanditní společnosti nebo společníka veřejné obchodní společnosti, činnost mandátáře a výkon jiných činností vykonávaných vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení příjmu a dále spolupracující osoba při výkonu činnosti - pokud lze podle zákona o daních z příjmů na ni rozdělovat příjmy dosažené výdělečnou činností (Slovník sociálního zabezpečení, 2015).

Evropská unie – regionální integrační uskupení, které umožňuje naplňovat pojmy koheze a konvergence (Zahradník, 2003).

Migrující osoba – člověk, který se přemísťuje mezi státy (Slovník sociálního zabezpečení, 2015).

Koordinační pravidla – provázání národních systémů sociálního zabezpečení členských států (při jejich současném zachování), aby nedocházelo k diskriminaci osob, které spočívá v omezení či znemožnění jejich volného pohybu (Kahoun et al., 2013).

Pravidla určení k příslušnosti k právním předpisům v právu ES – upravují určení místa, kde má být migrující pracovník pojištěn, a slouží k předcházení situacím, kdy by byl pracovník z téhož příjmu pojištěn dvakrát nebo naopak vůbec nepojištěn (Koldinská et al., 2012).

7 Cíl práce a výzkumné otázky

7.1 Cíl práce

Hlavním cílem empirické části práce je zmapování úrovně právního povědomí o sociálním pojištění u migrujících OSVČ v rámci EU/EFTA a Švýcarska. Prvním dílčím cílem je zjistit přehled o zdrojích informací migrujících OSVČ, které se týkají možností sociálního pojištění v rámci EU/EFTA a Švýcarska. Druhým dílčím cílem je popsat orientaci OSVČ v právní problematice sociálního pojištění při výkonu jejich činnosti v zemích EU/EFTA a Švýcarska.

7.2 Výzkumné otázky

Na základě vytyčených cílů byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- 1. Kde osoby samostatně výdělečně činné získávají informace o možnosti sociálního pojištění na území EU/EFTA a Švýcarska?*
- 2. Jaké právní povědomí mají osoby samostatně výdělečně činné o sociálním zabezpečení při jejich výkonu činnosti na území EU/EFTA a Švýcarska?*

8 Metodika

8.1 Metodický postup

V empirické části byla pro výzkum zvolena strategie kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum je z časového stanoviska dlouhodobý a provádí se pomocí intenzivního kontaktu s jedincem či skupinou jedinců (Švaříček et al., 2007). Kvalitativní výzkumníci se snaží obsáhnout jev podrobněji v celé šíři jeho rozsahu, účinek jejich práce je spíše holistický a usilují o to, aby zkoumaný jev uchopili komplexně a zohledňovali přitom i jeho kontext (Sedláková, 2014).

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. Nejdříve proběhl předvýzkum a poté se uskutečnil vlastní výzkum.

8.2 Popis výzkumného nástroje

Při získávání dat kvalitativní metodou byla využita metoda dotazování technikou polostrukturovaného rozhovoru, kde byly předem stanovené otevřené otázky. U tohoto postupu je důležité umět se v případě potřeby přizpůsobit situaci a požadavkům komunikačních partnerů (Miovský, 2006).

Podle Miovského (2006) je nejprve třeba si vytvořit okruhy otázek, u kterých je možné zaměřovat jejich pořadí. V průběhu rozhovoru mohou být otázky částečně modifikovány, je však nezbytné, aby byly probrány všechny (Reichl, 2009).

Převážně byly ve výzkumu využity otázky zjišťující znalosti komunikačních partnerů a podle Hendla (2016), kdy odpovědi mají objasnit, co subjekt skutečně zná, a je také předpokladem, že jisté věci jsou známé, tak nejde o zjišťování názorů nebo pocitů, ale jde o fakta případu.

8.3 Popis výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl vytvořen metodou záměrného neboli účelného výběru (Hendl, 2016).

Podle Miovského (2006) je tato metoda jednou z nejpoužívanějších metod při aplikaci kvalitativního výzkumu, kde se postupuje tak, že se vyhledají respondenti podle jejich určitých vlastností, a výzkumný soubor je vybírán na základě předem daných kritérií. Kritéria, která musela být při výběru splněna, byla předem vytvořená - a to:

1. osoba samostatně výdělečně činná vykonává činnost na území České republiky,
2. musí migrovat v rámci EU/EFTA a Švýcarska.

Bylo osloveno celkem 10 komunikačních partnerů na OSSZ Jindřichův Hradec, kteří souhlasili s provedením výzkumu a s následným rozhovorem a také splňovali obě kritéria.

Tabulka 1: Výkon samostatné výdělečné činnosti v zemích EU / EFTA a Švýcarska

Komunikační partner	Činnost OSVČ <u>vykonávám:</u>		Budu v budoucnosti vykonávat činnost v rámci EU/EFTA a Švýcarska a zcela mimo ČR
	v České republice v období:	v dalších zemích v rámci EU/ EFTA a Švýcarska (nebo jsem zaměstnán) v období:	
KP 1	2014 - 2018	2017 - 2018 Německo	Slovensko
KP 2	1994 - 2011, 2013 - 2018	2017 – 2018 země EU	
KP 3	2014 - 2018	2015 – 2018 Německo	
KP 4	2015 - 2018	2018 Řecko	
KP 5	2013 - 2018	2015 – 2018 Rakousko	Rakousko
KP 6	2011, 2015 - 2018	2017 - 2018 Německo	
KP 7	2012 - 2016, 2018	2012 – 2018 zaměstnanec Slovensko	
KP 8	2009 - 2018	2015 - 2018 Francie	
KP 9	1993 - 2018	2015, 2017 - 2018 Rakousko	Rakousko
KP 10	1997 - 2018	2018 Německo	

Zdroj: vlastní výzkum

Komunikační partneři byli seznámeni s nakládáním se získanými daty a byla jim zaručena anonymita. Ponechat účastníky v anonymitě je důležité k ochraně jejich soukromí a k povzbuzení otevřených odpovědí (Walker, 2013).

Výzkumný soubor je tvořen z deseti komunikačních partnerů, kteří vykonávají samostatnou výdělečnou činnost. Osloveno jich bylo celkem čtrnáct a deset z nich bylo ochotno spolupracovat na výzkumu.

Tabulka 2: Sociodemografické údaje o komunikačních partnerech

Komunikační partner	Pohlaví	Vzdělání	Věk	Obor činnosti OSVČ
KP 1	muž	VŠ	39	grafické a kresličské práce, konzultační a poradenská činnost
KP 2	muž	vyučen	60	pokryvačství, tesařství
KP 3	žena	VŠ	61	pečovatelské služby, služby pro domácnost
KP 4	žena	SŠ	29	průvodcovská činnost, provozování cestovní agentury
KP 5	žena	SŠ	44	masérské, rekondiční a regenerační služby
KP 6	muž	vyučen	34	přípravné a dokončovací stavební práce, specializované stavební činnosti
KP 7	muž	VŠ	40	poskytování služeb pro zemědělství a lesnictví, silniční motorová doprava
KP 8	muž	VŠ	59	umělec, hudebník
KP 9	muž	SŠ	50	poskytování tělovýchovných a sportovních služeb v oblasti házené a fotbalu
KP 10	muž	SŠ	44	truhlářství

Zdroj: vlastní výzkum

8.4 Předvýzkum

Jedná se o pretest našich výzkumných nástrojů, které jsou provedeny na malém vzorku (cca 1-2%) výzkumných jednotek z cílové populace (Sedláková, 2014).

Základním předpokladem pro úspěšný výzkum je dokonalá znalost prostředí a poměrů cílové skupiny (Miovský,2006). Cílem předvýzkumu je zjišťovat problémy, které jsou spojeny s daným nástrojem sběru dat (Chromý, 2014).

Předvýzkum poskytuje zpětnou vazbu k tomu, zda je připravený výzkumný nástroj funkční, zda nějaká otázka nechybí, jestli nejsou otázky nevhodné apod. (Sedláková, 2014).

Srozumitelnost otázek byla ověřena u dvou oslovených pracovníc OSSZ Jindřichův Hradec. Obě oslovené pracovnice odpověděly na všechny položené otázky. Dotazy pro ně byly srozumitelné.

8.5 Způsob zpracování výsledků

Při zpracování dat byla využita metoda trsů, která slouží k seskupení určitých výroků do skupin, které tak vznikají na základě vzájemných podobností mezi identifikovanými jednotkami, a základním principem této metody je srovnávání dat (Miovský, 2006).

Rozhovory byly vytvořeny jako audio záznamy. Poté byly doslovně převedeny do písemné podoby. Podle Vojtíška (2012) může být konečný text očištěn od nadbytečných slovních parazitů, může být stylisticky upraven, a pokud to charakter umožňuje, může být zbaven i dialektu. Pro vyniknutí důležitých dat ve výzkumu jsem přepsané rozhovory ještě dále stylisticky upravila.

Údaje, které byly od komunikačních partnerů získány, byly vloženy do tabulek. Informace z tabulek sloužily k zodpovězení dvou dílčích otázek a následně hlavní výzkumné otázky.

8.6 Harmonogram výzkumu

Výzkum, který probíhal od října 2017 do dubna 2018, jsem rozdělila do několika etap. V první etapě byla provedena rešerše literatury, ve druhé etapě byla sepsána teoretická část, ve třetí etapě byl proveden předvýzkum a následně ve čtvrté etapě se uskutečnil vlastní výzkum s migrujícími OSVČ, kde byla provedena analýza a vysvětlení získaných dat.

9 Výsledky kvalitativního výzkumu

9.1 Výsledky

Výsledkem výzkumu jsou tabulky, které zprostředkovávají přehled vyzkoumaných dat. Otázky polostrukturovaného rozhovoru byly navrženy tak, aby na sebe volně navazovaly.

Tabulka 3: Trs 1 – Zdroje informací o institucích v rámci EU / EFTA a Švýcarska a o odvodech důchodového a nemocenského pojištění

Komunikační partner	Internet	OSSZ / ČSSZ	Pojišťovna v rámci EU / EFTA a Švýcarska	Účetní, kolegové	Nevím
KP 1	X	X	X		
KP 2		X			
KP 3		X	X		
KP 4					X
KP 5		X	X		
KP 6	X	X			
KP 7		X	X		
KP 8		X	X	X	
KP 9	X	X		X	
KP 10	X	X			

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce číslo 3 vidíme, kde OSVČ převážně získávají informace o institucích, u kterých probíhají odvody na důchodové a nemocenské pojištění a které se zabývají problematikou důchodového a nemocenského pojištění v zemích EU/EFTA a Švýcarska.

Většina komunikačních partnerů (devět z deseti) uvedla, že informace získají na OSSZ/ČSSZ (KP 1 – KP 3, KP 5 – KP 10). Pouze KP 4 – žena, 29 let, která začala podnikat v EU od roku 2018, uvedla: „*Nejsem si jistá, kde bych tyto informace vyhledávala.*“ Další nejvýše zmiňované zdroje informací by komunikační partneři hledali u pojišťovny v zahraničí v rámci EU/EFTA a Švýcarska a tam by se obrátilo pět komunikačních partnerů z deseti (KP 1, KP 3, KP 5, KP 7 - KP 8). KP 1 - muž, 39 let, který pracuje v EU od roku 2017: „*Výši odvodů na pojistné na důchodové a nemocenské zjistím také na pojišťovně v příslušné zemi, kam budu pojistné odvádět.*“ KP 5 - žena – 44 let, v EU vykonává činnost od roku 2015: „*Protože nyní odvádím pojistné do Rakouska, budu se ptát po způsobu a výši odvodu na pojišťovně v Sankt Pöltenu v Rakousku.*“ Mezi méně vyhledávané zdroje informací uvedli čtyři komunikační partneři internet (KP 1, KP 6, KP 9 - KP 10). KP 6 – muž, 34 let, v EU podniká od roku 2017: „*Informace budu hledat v dnešní době především na internetu.*“ Jako další zdroj informací o nemocenském a důchodovém pojištění dva komunikační partneři uvedli svou účetní a kolegy (KP 8 - KP 9). KP 8 – muž, 50 let, v EU od roku 2015: „*Pojistné odvádím do Čech, ale určitě by mi poradili kolegové v dané zemi, jakým způsobem odvody fungují a na který úřad se mám obrátit při odvodu pojistného v zahraničí.*“

Tabulka 4: Trs 2 – Zdroje informací při onemocnění mimo ČR v rámci EU / EFTA a Švýcarska

Komunikační partner	Internet	OSSZ/ČSSZ	Pojišťovna v rámci EU/EFTA a Švýcarska	Účetní, kolegové	Lékař	Nevím
KP 1	X	X		X		
KP 2		X	X			
KP 3		X	X			
KP 4	X	X				
KP 5			X			
KP 6					X	
KP 7				X		

KP 8				X	X	
KP 9	X					
KP 10						X

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka číslo 2 uvádí, jak by OSVČ postupovaly v případě jejich pracovní neschopnosti z důvodu nemoci v zahraničí v rámci EU/EFTA a Švýcarska, kde by hledaly zdroj informací.

Ukazuje se, že v případě onemocnění by se s žádostí o radu na OSSZ/ČSSZ obrátili čtyři komunikační partneři (KP 1 – KP 4) a na pojišťovnu v cizině tři komunikační partneři (KP 2 - KP 3, KP 5). „*Jestliže bych onemocněl, tak bych si zjistil informace, jak mám postupovat. Zkontaktoval bych OSSZ. Jestliže nebudu pojištěn v České republice, tak bych se v cizině obrátil na tu pojišťovnu, kde budu pojištěn,*“ odpověděl KP 2 – muž, 60 let, podnikající v rámci EU od roku 2017. Z tabulky je patrné, že tři komunikační partneři by zdroj informací v případě nemoci hledali také na internetu (KP 1, KP 4, KP 9) a u své účetní nebo kolegů (KP 1, KP 7 – KP 8). Informace u lékaře by hledali dva komunikační partneři (KP 6, KP 8). „*Budu se ptát doktorů, co mám dělat, když jsem nemocný. Zeptám se doktora, který mne bude ošetřovat,*“ uvedl KP 6 – muž 34 let, vykonávající činnost na území EU od roku 2017. Jeden komunikační partner (KP 10) uvedl, že neví, na koho by se obrátil. „*OSVČ si nemůže dovolit marodit, a tak jsem o tom ještě nepřemýšlel. Nevím. Já nejsem v Čechách nemocensky pojištěný jako OSVČ,*“ uvedl muž, 44 let, podnikající v EU od roku 2018.

Tabulka 5: Trs 3 – Zdroje informací, kde OSVČ uplatňují nárok na invalidní či starobní důchod při pojištění v zahraničí na území EU / EFTA a Švýcarska.

Komunikační partner	Internet	OSSZ / ČSSZ	Pojišťovna v rámci EU/EFTA a Švýcarska	Účetní	Nevím
KP 1	X			X	
KP 2		X			
KP 3			X		
KP 4			X		
KP 5		X			
KP 6	X				
KP 7			X		
KP 8		X	X		
KP 9			X		
KP 10					X

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka číslo 5 ukazuje, jakým způsobem by OSVČ hledaly informace při uplatnění nároku na invalidní nebo starobní důchod při pojištění v zahraničí na území EU/EFTA a Švýcarska.

Polovina komunikačních partnerů by se obrátila na pojišťovny v zahraničí na území EU/EFTA a Švýcarska (KP 3 – KP 4, KP 7 – KP 9). „Obracím se tam, kam budu odvádět pojistné. Já se obrátím na sociální pojišťovnu na Slovensku. Zde si budu žádat o příslušný důchod,“ uvedl KP 7 - muž, 40 let, který je zaměstnán na Slovensku od roku 2012. Tři komunikační partneři by se obrátili na OSSZ/ČSSZ a dva by hledali zdroj informací na internetu (KP 1, KP 6). Jeden komunikační partner – KP 10, muž, 44 let, podnikající v EU od roku 2018 uvedl: „Nevím. Pojištěný jsem v České republice.“ Jeden komunikační partner uvedl, že by hledal informace u své účetní (KP 1).

Tabulka 6: Trs 4 – Informovanost OSVČ o formuláři A1

Komunikační partner	Ví, co je žádost o vystavení příslušnosti k právním předpisům SZ	Ví, k čemu slouží formulář A 1	Ví, kde by obdržel formulář A1
KP 1	X	X	X
KP 2		X	
KP 3	X	X	X
KP 4		X	X
KP 5	X	X	X
KP 6			X
KP 7	X	X	X
KP 8	X	X	X
KP 9		X	X
KP 10			X

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce číslo 6 vidíme, jak se OSVČ orientují v problematice určení příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení při výkonu samostatné výdělečné činnosti v zahraničí v rámci EU/EFTA a Švýcarska.

Většina komunikačních partnerů (devět z deseti: KP 1, KP 3 – KP 10) správně uvedla, že formulář A1 získají na OSSZ. „Formulář dostanu na úřadě ... na správě sociálního zabezpečení,“ odpověděl KP 6 – muž, 34 let, podnikající v EU od roku 2017. „Dostanu ho na pojišťovně, kam se odvádí důchodové pojištění. V Čechách na OSSZ,“ uvedl KP 9 – muž, 50 let, provozující výkon činnosti v rámci EU v roce 2015 a dále od roku 2017. Také velký počet komunikačních partnerů (osm z deseti: KP 1 – KP 5) věděl, k čemu formulář A1 slouží. „A1 potvrzuje, do jaké země odvedu sociální pojištění.“ odpověděl KP 1 – muž, 39 let, který v EU podniká od roku 2017. „Formulářem A1 doložím v Německu, že odvádím důchodové pojištění do ČR,“ odpověděla KP 3 – žena, 61 let, vykonávající činnost v EU od 2015. Polovina korespondenčních partnerů (pět z deseti: KP 1, KP 3, KP 5, KP 7 – KP 8) věděla, jaký tiskopis musí vyplnit,

aby obdržela formulář A1. „*Tím se nějak žádá o potvrzení na sociální pojištění. Potvrzení určuje, do jakého státu budu odvádět sociální pojištění,*“ uvedla KP 5 – žena, 44 let, podnikající v EU od roku 2015. KP 7 – muž, 40 let, který je zaměstnán na Slovensku a podniká v ČR, uvedl: „*O žádost OSVČ o vystavení potvrzení o příslušnosti k sociálnímu zabezpečení musím požádat na sociální pojišťovně v místě svého bydliště. Zažádal jsem na OSSZ v Jindřichově Hradci, protože mám pobyt v Třeboni.*“

Tabulka 7: Trs 5 – Informovanost OSVČ o vyslání na území jiného členského státu EU/EFTA a Švýcarska či o souběhu výkonu pracovních činností ve více státech EU / EFTA a Švýcarska

Komunikační partner	Pojmu vyslání na území jiného členského státu EU / EFTA a Švýcarska		Pojmu souběhu výkonu pracovních činností ve více státech EU / EFTA a Švýcarska	
	rozumím	nerozumím	rozumím	nerozumím
KP 1	X		X	
KP 2		X	X	
KP 3	X		X	
KP 4		X		X
KP 5		X		X
KP 6		X		X
KP 7		X	X	
KP 8	X		X	
KP 9		X		X
KP 10		X		X

Zdroj: vlastní výzkum

Porozumění OSVČ pojmu vyslání osoby samostatně výdělečně činné na území jiného státu a pojmu souběžného výkonu činností ve dvou nebo více členských státech znázorňuje tabulka číslo 7.

Pojmu vyslání na území jiného členského státu nerozumělo sedm komunikačních partnerů (KP 2, KP 4 – KP 7, KP 9 – KP 10). „*Tak to s určitostí nedokáži definovat,*“

vedl KP 5 – žena, 44 let, podnikající v rámci EU od roku 2015. „*Co znamená vyslání přesně nevím,*“ odpověděl KP 7 – muž, 40 let, který je zaměstnán na Slovensku a podniká v ČR. Pojem souběžného výkonu činnosti na území dvou nebo více států nedokázalo vysvětlit pět komunikační partnerů (KP 4 – KP 6, KP 9 – KP 10). „*Přesně nevím, jaký je zde rozdíl,*“ uvedl KP 9 – muž 50 let, podnikající v EU v roce 2015 a dále od roku 2017. „*Nejsem si zcela jista rozlišením mezi těmito pojmy,*“ reagoval na otázku KP 4 – žena, 29 let, vykonávající činnost v zahraničí od roku 2018. Pojmu souběžného výkonu činnosti na území více států rozumí více komunikačních partnerů než pojmu vyslání na území jiného státu.

Tabulka 8 :Trs 6 – Informovanost o povinnostech OSVČ vůči OSSZ/ČSSZ a zdravotní pojišťovně

Komunikační partner	Výkon činnosti v rámci EU / EFTA a Švýcarska musím nahlásit na OSSZ / ČSSZ	Vystavený formulář A1 musím nahlásit zdravotní pojišťovně
KP 1	X	X
KP 2	X	
KP 3	X	X
KP 4	X	X
KP 5	X	X
KP 6	X	X
KP 7	X	X
KP 8	X	X
KP 9	X	X
KP 10	X	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka číslo 8 ukazuje, jak jsou OSVČ obeznámené s povinností nahlásit svůj výkon činnosti v zahraničí v rámci EU/EFTA a Švýcarska OSSZ/ČSSZ a příslušné zdravotní pojišťovně.

Všichni komunikační partneři věděli, že svůj výkon činnosti v zahraničí musí nahlásit na OSSZ/ČSSZ. „*Provozují-li svou živnost ve více zemích, musím to nahlásit,*“ uvedl

KP 2 – muž, 60 let, vykonávající činnost v rámci EU od roku 2017. KP 3 – žena, 61 let, podnikající v EU (v Německu) od roku 2017 odpověděla: „*Musím výkon činnosti v zahraničí oznámit na OSSZ. Musím odvést důchodové pojištění do jedné země. Nemohu odvést pojištění do ČR a zároveň do Německa současně.*“ Většina komunikačních partnerů (osm z deseti: KP 1, KP 3 - KP 9) věděla, že výkon činnosti v zahraničí musí nahlásit své zdravotní pojišťovně. „*Tuto informaci své zdravotní pojišťovně musím předat. Výdělky ze svých koncertů v cizině musím přiznat spolu s výdělkem z koncertů v České republice,*“ odpověděl KP 8 – muž, který koncertuje v zahraničí od roku 2015. Jeden korespondenční partner KP2 – muž, 60 let, podnikající od roku 2017 v EU uvedl: „*Netuším. Nic mi to neříká.*“

Tabulka 9: Trs 7 – Orientace OSVČ v legislativě sociálního pojištění při výkonu pracovní činnosti ve více zemích EU / EFTA a Švýcarska.

Komunikační partner	Rozumím rozdílu mezi vnitrostátním právem ČR a komunitárním právem EU při odvodu na nemocenské a důchodové pojištění	Vím, k čemu slouží Nařízení EP a Rady (ES) č.883/2004 a prováděcí nařízení č.987/2009
KP 1	X	X
KP 2		
KP 3	X	X
KP 4		
KP 5	X	X
KP 6		
KP 7	X	X
KP 8	X	X
KP 9	X	
KP 10		

Zdroj: vlastní výzkum

Většina oslovených OSVČ dokázala rozlišit pojem vnitrostátního práva ČR a komunitárního práva EU při odvodu pojistného na důchodové a nemocenské pojištění u výkonu činnosti ve více zemích EU/EFTA a Švýcarska a také dokázala správně

zařadit nařízení EP a Rady (ES) č. 883/04 a jeho prováděcí nařízení č. 987/09, což vidíme v tabulce číslo 9.

Čtyři komunikační partneři (KP 2, KP 4, KP 6, KP 10) nedokázali určit, jaké právo se aplikuje při určení odvodu důchodového a nemocenského pojištění u vyslání či souběžného výkonu samostatné výdělečné činnosti, zda vnitrostátní právo ČR nebo komunitární právo EU. „*Nejsem si jistý správnou odpovědí,*“ uvedl KP 2 – muž, 60 let, podnikající v EU od roku 2017. „*Tak tipoval bych. To Vám neřeknu,*“ odpověděl KP 6 – muž, 34 let, vykonávající činnost v EU od roku 2017. Pět komunikačních partnerů (KP 2, KP 4, KP 6, KP 10) nedokázalo říci, k čemu slouží nařízení EP a Rady (ES) č. 883/04 a prováděcí nařízení č. 987/09. „*Neřeknu Vám, protože nevím. Asi to slouží k dobrým věcem,*“ uvedl KP 10 – muž, 44 let, podnikající v rámci EU od roku 2018. „*No, něco takového se mi objeví na formuláři AI, ale k čemu to slouží nevím,*“ reagoval na otázku KP 6 – muž, 34 let, vykonávající činnost v EU od roku 2017. Naopak KP 5 – žena, 44 let, podnikající v rámci EU uvedla: „*Bude to mít vztah k pojištění v rámci EU*“. KP 7 – muž, 40 let, který je zaměstnán na Slovensku a podniká v ČR, odpověděl: „*To nařízení upřesňuje podmínky pro odvody pojištění v rámci EU.*“

9.2 Shrnutí výsledků

Hlavním cílem empirické části práce bylo zmapování úrovně právního povědomí o sociálním pojištění u migrujících OSVČ v rámci EU/EFTA a Švýcarska. Prvním dílčím cílem bylo zjistit přehled o zdrojích informací migrujících OSVČ, které se týkají možností sociálního pojištění v rámci EU/EFTA a Švýcarska.

Tabulka 10: VO1: Kde osoby samostatně výdělečně činné získávají informace o možnosti sociálního pojištění na území EU/EFTA a Švýcarska?

	OSSZ/ ČSSZ	Pojišťovna v zahraničí	Internet	Účetní/ kolegové	Lékař	Nevím
Instituce a odvody na DP a NP	9 KP	5 KP	4 KP	2 KP	-----	1 KP
Onemocnění mimo ČR	4 KP	3 KP	3 KP	3 KP	2 KP	1 KP
Uplatnění nároku na ID a SD při výkonu činnosti v zahraničí	3 KP	5 KP	2 KP	1 KP	-----	1 KP

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky číslo 10 vyplývá, že 9 z 10 KP by zdroj informací o institucích v rámci EU/EFTA a Švýcarska a o odvodech důchodového a nemocenského pojištění hledalo na OSSZ/ČSSZ a 5 z 10 KP u pojišťovny v zahraničí. KP při uplatnění nároku na invalidní či starobní důchod při pojištění v zahraničí by zdroje informací vyhledávali 3 z 10 KP na OSSZ/ČSSZ a 5 KP z 10 KP u zahraniční pojišťovny. Tři KP, kteří nevedli OSSZ/ČSSZ a ani pojišťovnu v zahraničí, měli věkovou hranici mezi 34 až 44 lety. Zdroje informací při onemocnění mimo ČR v rámci EU / EFTA a Švýcarska by hledali na OSSZ /ČSSZ 4 z 10 KP a u pojišťovny v zahraničí 3 z 10 KP. Vliv na menší informovanost při nemoci má dobrovolnost nemocenského pojištění OSVČ.

Druhým dílčím cílem bylo popsat orientaci OSVČ v právní problematice sociálního pojištění při výkonu jejich činnosti v zemích EU/EFTA a Švýcarska.

Tabulka 11: VO2: Jaké právní povědomí mají osoby samostatně výdělečně činné o sociálním zabezpečení při jejich výkonu činnosti na území EU/EFTA a Švýcarska?

Pojem	Rozumí	Nerozumí
Žádost o formulář A1	5 KP	5 KP
Formulář A1	9 KP	1 KP
Vyslání na území státu EU/ EFTA a Švýcarska	3 KP	7 KP
Souběh výkonu činnosti ve více státech EU/ EFTA a Švýcarska	5 KP	5 KP
Rozdíl mezi vnitrostátním právem ČR a komunitárním právem EU při odvodu na DP a NP	6 KP	4 KP
Nařízení EP a Rady (ES) č.883/2004 a prováděcí nařízení č.987/2009	5 KP	5 KP

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka číslo 11 ukazuje, že 9 z 10 KP ví, co znamená formulář A1 a 5 z 10 KP si o něj umí zažádat příslušným tiskopisem – žádostí o formulář A1. Pojmu vyslání na území státu EU/EFTA a Švýcarska rozumí 3 z 10 KP. Pojem souběžného výkonu činnosti ve více státech EU/EFTA a Švýcarska umí vysvětlit 5 z 10 KP. OSVČ při svém výkonu činnosti v zahraničí více využívají souběh než vyslání. Vnitrostátní právo ČR a komunitární právo EU při odvodu na nemocenské a důchodové pojištění dokázalo rozlišit ve svých odpovědích 6 z 10 KP. Vnitrostátní právo a komunitární právo určili všichni KP, kteří byli vysokoškolsky vzdělaní, a dva KP se středoškolským vzděláním. K čemu slouží Nařízení EP a Rady (ES) č.883/2004 a prováděcí nařízení č.987/2009 dokázalo určit 5 z 10 KP, z toho byli všichni vysokoškolsky vzdělaní a jeden byl se středoškolským vzděláním.

10 Diskuse

Tato bakalářská práce se zabývá právy a povinnostmi osob samostatně výdělečně činných pohybujících se v Evropské unii se zaměřením na sociální zabezpečení. V teoretické části jsem formulovala základní pojmy. Věnovala jsem se pojmu sociálního zabezpečení a sociálního pojištění, definovala druhy samostatné výdělečné činnosti a účasti na pojištění OSVČ, specifikovala jsem koordinaci sociálního zabezpečení v EU a z toho vyplývající určování příslušnosti k právním předpisům OSVČ.

Hlavním cílem empirické části práce bylo zmapování úrovně právního povědomí o sociálním pojištění u migrujících OSVČ v rámci EU/EFTA a Švýcarska. Prvním dílčím cílem bylo zjistit přehled o zdrojích informací migrujících OSVČ, které se týkají možností sociálního pojištění v rámci EU/EFTA a Švýcarska. Druhým dílčím cílem bylo popsat orientaci OSVČ v právní problematice sociálního pojištění při výkonu jejich činnosti v zemích EU/EFTA a Švýcarska.

V praktické části bakalářské práce jsem na základě cíle práce a výzkumných otázek zjišťovala na zkoumaném souboru deseti komunikačních partnerů jejich informovanost o povinnostech a právech při pohybu v zemích Evropské unie se zaměřením na sociální zabezpečení. V následné diskusi je věnována pozornost výsledkům výzkumu.

V bakalářské práci byl použit kvalitativní výzkum. Polostrukturované rozhovory s otevřenými otázkami byly vedeny s deseti migrujícími osobami samostatně výdělečně činnými v rámci EU/EFTA a Švýcarska. U první dílčí otázky bylo zjišťováno: Kde osoby samostatně výdělečně činné získávají informace o možnosti sociálního pojištění na území EU/EFTA a Švýcarska? Otázky pomohly najít odpovědi, kde si migrující osoby samostatně výdělečně činné v rámci EU/EFTA a Švýcarska hledají informace o institucích zabývajících se důchodovým a nemocenským pojištěním, jakým způsobem si zjišťují výši odvodů na důchodové a nemocenské pojištění, kde hledají informace při onemocnění v zahraničí při výkonu své činnosti a na koho se obrátí při uplatnění nároku na invalidní či starobní důchod.

Dotazovaní migrující OSVČ by informace o institucích v rámci EU/EFTA a Švýcarska ve většině případů hledaly na OSSZ/ČSSZ a polovina by se obrátila na pojišťovnu v zahraničí, kde by vykonávaly výkon činnosti. Shodují se s předpisy EU v oblasti

sociálního zabezpečení, které vydala Evropská komise, Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti (ČSSZ, 2011), kde se uvádí, že ve „*středu modernizované koordinace*“ jsou občané a příslušná nařízení kladou důraz na povinnosti členských států vůči nim tím, že jim musí poskytovat aktivní pomoc a informace. Nástroji koordinace systémů sociálního zabezpečení jsou instituce, které musí odpovědět na všechny žádosti v rozumné míře a musí sdělit informace osobám, které se chtějí domoci práv daných nařízením č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Evropská komise, 2015). Takto odpověděli všichni KP s vysokoškolským vzděláním a jeden se středoškolským vzděláním. Zjištění, že OSVČ se budou obracet se svými dotazy na OSSZ a dále, že polovina z dotázaných se bude obracet na příslušné pojišťovny zabývající se důchodovým a nemocenským pojištěním v zemích EU/EFTA a Švýcarska, nebylo pro mne nijak překvapující a naopak mne odpovědi přesvědčily o celkové dobré informovanosti OSVČ v této oblasti.

Při onemocnění v zahraničí při výkonu činnosti v rámci EU/EFTA a Švýcarska by se na OSSZ/ČSSZ obrátilo méně OSVČ, a to pouze čtyři. Ukazuje se, že při nemoci mimo území ČR by hledaly informace tři OSVČ u pojišťovny v zahraničí. Tyto odpovědi uvedly OSVČ bez ohledu na jejich vzdělání a délce výkonu činnosti v zahraničí. Výzkum prokazuje, že v případě, kdy nemusí být OSVČ povinně přihlášeny k nemocenskému pojištění, neprojevují ani zájem o zjišťování těchto informací, a proto jsou v této oblasti méně informovány než při předchozím dotazu. Obecně platí, že tyto dávky jsou vypláceny podle právních předpisů státu, v němž jsou osoby pojištěny, a všechny peněžité dávky jsou jim proto vypláceny přímo příslušnou institucí tohoto státu, jak uvádí Evropská komise, Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti v předpisech EU v oblasti sociálního zabezpečení (ČSSZ, 2011). Při hledání zdrojů informací, kde uplatnit nárok na invalidní či starobní důchod při pojištění v zahraničí na území EU/EFTA a Švýcarska, odpovědělo nejvíce OSVČ, že by se obrátilo na instituci v zemi svého odvodu na důchodové pojištění. Na odpovědi OSVČ nemělo vliv jejich vzdělání a ani doba výkonu činnosti v zahraničí v rámci EU/EFTA a Švýcarska. S těmito odpověďmi souhlasí i doporučení EU na svých webových stránkách, kde upozorňuje žadatele o důchod, aby osoby svou žádost podaly na úřadě důchodového zabezpečení v zemi, kde mají momentálně bydliště nebo kde naposledy pracovaly, a pokud v zemi současného bydliště nikdy nepracovaly, hostitelská země předá žádost o důchod zemi, kde pracovaly naposledy (EU, 2018).

S tímto vyjádřením souhlasí i Kahoun et al. (2013), protože uvádí, že osoby mohou uplatnit žádost v kterémkoliv státě a zpravidla se žádost podává u instituce členského státu, kde žadatel o důchod bydlí, a to i v případě, že v tomto státě nebyl nikdy pojištěn. Výsledky výzkumu naznačují, že většina OSVČ se umí celkem dobře orientovat v získání zdrojů informací o sociálním pojištění na území EU/EFTA a Švýcarska.

Druhá dílčí otázka zněla: Jaké právní povědomí mají osoby samostatně výdělečně činné o sociálním zabezpečení při jejich výkonu činnosti na území EU/EFTA a Švýcarska? Odpovědi na otázky umožnily získat přehled o tom, zda OSVČ migrující v rámci EU/EFTA a Švýcarska ví, co je formulář A1, kde a jak ho získají, zda rozumí pojmu vyslání a pojmu současného výkonu činnosti, jestli znají svou povinnost informovat o výkonu činnosti v zahraničí OSSZ/ČSSZ a zdravotní pojišťovnu, jestli dokáží správně rozlišit aplikaci vnitrostátního práva ČR a komunitárního práva EU v sociálním zabezpečení migrujících osob a zda dokáží určit, k čemu slouží nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systému sociálního zabezpečení, a prováděcí nařízení č. 987/2009.

Osm migrujících OSVČ (většina) odpovědělo, že formulář A1 určuje příslušnost k právním předpisům sociálního zabezpečení. Devět z migrujících OSVČ řeklo (téměř většina), že tento formulář získají na správě sociálního zabezpečení. Pět OSVČ (polovina) uvedlo, že o formulář A1 by zažádaly formou žádosti o vystavení příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení. Koldinská et al. (2012) píše, že dokument A1 vystavuje instituce kompetentního státu na žádost osoby a jejího zaměstnavatele, resp. OSVČ a případně, že jsou splněny podmínky, nelze její vydání odmítnout. Daněk (2018) uvádí, že jestliže český občan vykonává souběžně zaměstnání ve dvou nebo více členských státech, o posouzení příslušnosti k právním předpisům požádá pověřenou instituci – Českou správu sociálního zabezpečení, která vystaví potvrzení A1. ČSSZ (2018) na svých webových stránkách upozorňuje, že o posouzení příslušnosti k právním předpisům a vystavení potvrzení A1 si OSVČ žádají pomocí vnitrostátního tiskopisu žádosti, kdy se jedná o zákonem předepsaný tiskopis v souladu s § 104 odst. 3 zákona č. 187/2016 Sb., o nemocenském pojištění, a tato oznamovací povinnost migrující osoby je v souladu s čl. 16 odst. 1 Nařízení (ES) č. 987/2009.

Pojmu souběhu výkonu pracovních činností ve více státech EU/EFTA a Švýcarska dokáže porozumět polovina dotázaných OSVČ. Oproti tomu pojmu vyslání na území

jiného členského státu EU/EFTA a Švýcarska porozuměly pouze tři OSVČ. Znalost těchto pojmů bude ovlivňovat skutečnost, že OSVČ ve většině případů vykonávají svou činnost v zahraničí souběžně s výkonem své činnosti v ČR a pouze jeden OSVČ (KP 1) se vysílá do zahraničí. Všichni OSVČ (KP 1, KP 3, KP 8), které dokázaly vysvětlit pojem vyslání, mají vysokoškolské vzdělání a výkon činnosti v rámci EU vykonávají nejméně od roku 2017. Jeden z migrujících OSVČ (KP 1), který vysílá do zahraničí „sám sebe“ uvedl: „*Vykonávám činnost v Německu vždy pro nějakou firmu jen na určité období. Činnost v ČR na toto období přeruším, ale nadále odvádím pojistné do ČR. Vysílám se za práci do jiného státu. Kdyby se mi stalo, že bych práci nepřerušil v ČR a zároveň bych podnikal v Německu, došlo by k souběhu výkonu činností.*“ Vyslání je upraveno v článku 12 odst. 2 nařízení 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, kde je stanoveno, že osoba, která provozuje samostatnou výdělečnou činnost v jednom členském státě a dočasně vykonává podobnou činnost na území jiného členského státu, nadále podléhá právním předpisům prvního členského státu, pokud předpokládané trvání této činnosti nepřesáhne 24 měsíců. Na toto ustanovení navazují Rytířová a Tepperová (2012), které uvádějí, že v případě dočasného výkonu práce mimo území státu, v němž je OSVČ pojištěn, může nadále po tuto dobu zůstat pojištěn v systému sociálního zabezpečení domovského státu při splnění určitých podmínek.

Při zjišťování informovanosti komunikačních partnerů o povinnostech OSVČ vůči OSSZ/ČSSZ výzkum prokázal, že všichni OSVČ jsou obeznámeny s tím, že svůj výkon činnosti v zahraničí v rámci EU/EFTA a Švýcarska musí nahlásit na OSSZ. Tato skutečnost souhlasí také se sdělením ČSSZ na svých webových stránkách, kde se uvádí, že aplikací koordinačních nařízení každý členský stát pověřuje většinou tu instituci, která poskytuje dávky vnitrostátně (ČSSZ, 2013). V oblasti průzkumu informovanosti migrujících OSVČ, zda musí nahlásit svůj výkon činnosti v zahraničí příslušné zdravotní pojišťovně, vyplývá, že osm OSVČ vědělo, že se tato situace musí na zdravotní pojišťovnu nahlásit. V „Příručce pro migrující osoby“, kterou vydalo MPSV roce 2014 (ČSSZ, 2014), se uvádí, že v případě, když bude OSVČ podléhat právním předpisům ve státě výdělečné činnosti, je třeba tuto skutečnost sdělit zdravotní pojišťovně. Rytířová a Tepperová (2012) sdělují, že v rámci států krytých koordinačními nařízeními EU není možné, aby byla osoba účastna zdravotního pojištění v jedné zemi a důchodového a nemocenského pojištění v druhé zemi.

Více jak polovina OSVČ dokázala určit rozdíl mezi vnitrostátním právem ČR a komunitárním právem EU při odvodu na nemocenské a důchodové pojištění. „*Pojistné budu odvádět podle práva EU. Vnitrostátní právo se bude týkat jen České republiky,*“ uvedl KP 5. S tím souhlasí Kahoun et al. (2013), který uvádí, že evropské právo (komunitární právo) je nezávislým právním systémem, jenž je nadřazen právním řádům jednotlivých členských států EU. Polovina dotázaných migrujících OSVČ dokázala určit, k čemu slouží nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 a prováděcí nařízení č. 987/2009. „*Nařízení bude mít souvislost se sociálním pojištěním v rámci EU,*“ uvedl KP 8. V nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 se uvádí, že pravidla pro koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení spadají do oblasti volného pohybu osob a měla by přispívat ke zvýšení úrovně a zlepšení podmínek zaměstnání. Nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 určují pravidla výlučně pro oblast sociálního zabezpečení (tedy včetně zdravotního pojištění), netýkají se jiných oblastí jako například pracovně právní nebo daňové (Rytířová a Tepperová, 2012). Rozdílu mezi vnitrostátním právem ČR a komunitárním právem EU při odvodu na nemocenské a důchodové pojištění a pojmu Nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 rozumí všechny vysokoškolsky vzdělané OSVČ a jedna OSVČ se středoškolským vzděláním.

11 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapování úrovně právního povědomí o sociálním pojištění u migrujících OSVČ v rámci EU/EFTA a Švýcarska. V teoretické části jsem uváděla, že je koordinace pro migrující OSVČ v rámci EU/EFTA a Švýcarska důležitá kvůli velkým rozdílům mezi systémy sociálního zabezpečení členských států. Mobilita OSVČ při neexistenci koordinačních nařízení by mohla být narušena a migrující OSVČ se nesmí dostat do situace, že by byla v horším postavení z hlediska sociálního zabezpečení než OSVČ, která vykonává činnost celý svůj život v jednom členském státě. Tyto systémy se stále mění, a proto tento proces není ukončen. Ve své práci jsem vycházela z dostupné literatury a z praktických zkušeností.

V praktické části bylo cílem zjistit informovanost OSVČ o jejich povinnostech a právech při pohybu v zemích EU se zaměřením na sociální zabezpečení. Pro zpracování veškerých údajů byl zvolen kvalitativní výzkumný přístup s polostrukturovaným rozhovorem. Rozhovory byly realizovány na výzkumném vzorku deseti migrujících OSVČ v rámci EU/EFTA a Švýcarska. Komunikační partneři byli vybráni metodou účelného výběru. V souvislosti s cílem byly stanoveny dvě dílčí otázky.

První dílčí otázka zněla: *Kde osoby samostatně výdělečně činné získávají informace o možnosti sociálního pojištění na území EU/EFTA a Švýcarska?* Z výzkumu vyplynulo, že dotazovaní OSVČ by informace o institucích, odvodech na důchodové a nemocenské pojištění a informace o uplatnění nároku na invalidní či starobní důchod nejvíce hledaly u OSSZ/ČSSZ anebo u pojišťovny v zahraničí, kde budou důchodově pojištěny. Výzkum ukázal, že v případě nemoci by hledaly migrující OSVČ informace na OSSZ/ČSSZ méně, a to pouze čtyři a u pojišťovny v zahraničí jenom tři OSVČ. Z toho vyplývá, že se OSVČ více zajímají o důchodové pojištění, které je pro ně ze zákona povinné. Informace o nemocenském pojištění v takové míře nemají. Výzkum ukazuje celkový dobrý přehled o zdrojích informací na důchodové pojištění migrujících OSVČ, ale bohužel malou obeznámenost o zdrojích informací v nemocenském pojištění.

Druhá dílčí otázka zněla: *Jaké právní povědomí mají osoby samostatně výdělečně činné o sociálním zabezpečení při jejich výkonu činnosti na území EU/EFTA a Švýcarska?*

Výzkum odhalil, že většina migrujících OSVČ se dobře orientuje v pojmu formulář A1 a dokáže určit, kde ho obdrží. Většina OSVČ ví, že musí svou činnost nahlásit na OSSZ/ČSSZ a na příslušné zdravotní pojišťovně. Polovina migrujících OSVČ dokázala určit, jakým způsobem si mají o formulář A1 požádat, a chápala pojem souběh výkonu činnosti a také rozdíl mezi komunitárním právem EU a vnitrostátním právem ČR. Bohužel osm dotazovaných migrujících OSVČ nedokázalo vysvětlit pojem vyslání. Nejlépe se orientovaly vysokoškolsky vzdělané migrující OSVČ.

Dle mého názoru je a bude problematika sociálního zabezpečení migrujících OSVČ stále aktuálnější, neboť každým rokem přibývá počet podnikatelů, kteří provozují svou činnost ve více státech EU/EFTA a Švýcarska. Informovanost týkající se této rozsáhlé a složité problematiky je třeba neustále rozšiřovat, neboť jak se ukázalo z výzkumu u migrujících OSVČ, není velkého rozdílu mezi dlouhodobě migrujícími a nově migrujícími. Jeví se mi, že by bylo dobré do budoucna tuto problematiku více uveřejňovat v masmédiích, protože problematika výkonu činnosti v zahraničí bude čím dál více diskutovaným tématem.

Tato práce poukazuje na informovanost migrujících OSVČ. Věřím, že by mohla být přínosná pro pracovníky, kteří s touto problematikou přicházejí do styku a pro studenty sociálně právních oborů jako studijní materiál k seznámení se s touto problematikou.

12 Seznam použitých zdrojů

1. ARNOLDOVÁ, A., 2012, *Sociální zabezpečení*. Praha: Grada Publishing, a.s.. 352 s. ISBN 978-80-247-3724-9.
2. BRDEK, M., et al., 2002. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI
3. DANĚK, A., 2018. Evropská unie – účast zaměstnance v systémech sociálního zabezpečení. *Národní pojištění*. 49(4), 15-15. ISSN 0323-2395.
4. CHROMÝ, J., 2014. *Práce s empirickými daty*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 76 s. ISBN 978-80-246-2801-1.
5. HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 4. vydání. Praha Portál. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
6. KAHOUN, V. et al., 2013. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2. vydání. Praha: Triton. 468 s. ISBN 978-80-7387-733-0.
7. KOLDINSKA, K. et al., 2012. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. 229 s. ISBN 978-80-7400-439-1.
8. KREBS, V. et al., 2015. *Sociální politika*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 568 s. ISBN 978-80-7478-921-2.
9. LANÍČEK, P., 2015. OSVČ a práce v zahraničí. *Národní pojištění*. 46(10), 19-21. ISSN 0323-2395.
10. *Lisabonská smlouva: konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*, 2009. 2. vydání. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády ČR. 539 s. ISBN 978-80-7440-017-9.
11. MATLAK, J. et al., 2009. *Právo sociálního zabezpečenia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 383 s. ISBN 978-80-7380-212-7.
12. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

13. MLYNARCZYK, A., 2014, Kordynacja zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej. [online]. *Prawo Budżetowe Państwa i Samorządu* [cit. 2018-03-11]. 2(3), 21-34, ISSN 2353-7086. Dostupné z: <https://doi.org/10.12775/PBPS.2014.027>
14. *Konsolidovaná verze Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004.* 2017. [online]. MPSV [cit. 2018-3-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/532>
15. *Konsolidovaná verze Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č.883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.* 2017. [online]. MPSV [cit. 2018-3-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/532>
16. *Koordinace systémů sociálního zabezpečení.* 2015. [online]. Evropská komise [cit. 2018-4-15]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/work/unemployment-and-benefits/country-coverage/index_cs.htm
17. PENNINGS, F., 2003. *Introduction to European Social Security Law.* 4 th ed. Ardsley, N.Y.: Distribution for North America, Transnational Publishers. 408 p. ISBN 9050953360.
18. PEET, J., M., VUGT, J., P., A., 2000. *Social Security and Solidarity in the European Union: Fact Evaluations and Perspectives.* Heidelberg: Physica-Verl. HD. 289 p. ISBN 978 -3-642-57676-8.
19. *Podání žádosti o určení příslušnosti k právním předpisům.* 2018. [online]. ČSSZ [cit. 2018-4-16]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/urceni-statu-pojisteni/urceni-statu-pojisteni-dle-novych-narizeni-883-2004-a-987-2009/podani-zadosti-o-urceni-prislusnosti.htm>
20. *Pojištění OSVČ, dávky.* 2017. [online]. ČSSZ [cit. 2018-3-12]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/davky/davky-nemocenskeho-pojisteni.htm>
21. *Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení – praktický průvodce.* 2011. [online]. ČSSZ [cit. 2018-4-15]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/>

22. *Příručka pro migrující osoby*. 2014. [online]. ČSSZ [cit. 2018-4-16]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/>
23. REICHL, J. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
24. RIEVAJOVA, E., et al., 2006. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: Sprint. 271 s. ISBN 80-89085-62-8.
25. RYTÍŘOVÁ, L., TEPPEROVÁ, J., 2012. *Mezinárodní zaměstnávání, vysílání a pronájem pracovníků: daň z příjmů a pojištění, mezinárodní smlouvy, pravidla EU, podrobné případové studie*. Olomouc: ANAG. 365 s. ISBN 978-80-7263-732-4.
26. SEDLÁKOVÁ, R., 2014. *Výzkum médií. Nejpoužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, a.s.. 544 s. ISBN 978-80-247-3568-9.
27. *Slovník sociálního zabezpečení*. 2015. MPSV. 130 s. ISBN 978-80-7421-114-0.
28. *Státní důchod ze zahraničí*. 2018. [online]. EU [cit. 2018-4-15]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/work/retire-abroad/state-pensions-abroad/index_cs.htm
29. *Státy aplikující evropské právo*. 2013. [online]. ČSSZ [cit. 2018-3-12]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/socialni-zabezpeceni/staty-aplikujici-evropske-pravo.htm>
30. ŠVARŤÍČEK, R., et al., 2007. *Výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
31. TOMES, I., et al., 2009. *Sociální správa*. 2. vydání. Praha: Portál. 304 s. ISBN 978-80-7367-483-0.
32. TOMES, I., et al., 2014. *Sociální právo České republiky*. Praha: Linde Praha a.s.. 320 s. ISBN 978-80-7201-938-0.
33. *Určení státu pojištění*. 2013. [online]. ČSSZ [cit. 2018-4-16]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/urceni-statu-pojisteni/>
34. VOJTÍŠEK, P., 2012. *Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní. 54 s. ISBN 978-80-905109-3-7.

35. Vyhláška č. 123/1990 Sb., federálního ministerstva práce a sociálních věcí, kterou se mění a doplňuje vyhláška č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, a vyhláška č. 91/1958 Sb., kterou se uveřejňuje opatření Ústřední rady odborů o organizaci a provádění nemocenského pojištění zaměstnanců, 1990. [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 25, s. 534-40, ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
36. *Vyslání pracovníci*. 2018. [online]. ČSSZ [cit. 2018-3-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/urceni-statu-pojisteni/urceni-statu-pojisteni-dle-novych-narizeni-883-2004-a-987-2009/vyslani-pracovnici.htm>
37. *Výjimky*. 2017. [online]. ČSSZ [cit. 2018-3-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/urceni-statu-pojisteni/urceni-statu-pojisteni-dle-novych-narizeni-883-2004-a-987-2009/vyjimky.htm>
38. WALKER, I., 2013. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada Publishing, a.s.. 224 s. ISBN 978-80247-3920-5.
39. ZAHRADNÍK, P., 2003. *Vstup do Evropské unie – přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck. 359 s. ISBN 80-7179-472-4.
40. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, 1991. [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 87, s. 2122-42. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
41. Zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů, 1992. [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 117, s. 3474-91. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
42. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, 1992 [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 118, s. 3522-28. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
43. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, 1995 [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 41, s. 1986-2011. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>

44. Zákon č. 425/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. 2003. [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 139, s. 7159-66. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
45. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006. [online]. [cit. 2018-3-12]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 64, s. 2330-92. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
46. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 2012. [online]. [cit. 2018-4-7]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 33, s. 1026-1365. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
47. ŽENÍŠKOVÁ, M., 2014. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných*. 6. vydání. Olomouc: ANAG. 158 s. ISBN 978-80-7263-861-1.

13 Přílohy

1 Schéma otázek k rozhovoru

2. Informovaný souhlas

Příloha č. 1: Schéma otázek k rozhovoru

Identifikační údaje:

Pohlaví:

Věk:

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Vaším bydlištěm je Česká republika nebo jiný stát EU/EFTA/Švýcarska?

Jaký máte obor samostatné výdělečné činnosti podle oprávnění i výkonu činnosti?

V jakém období, případně od kdy vykonáváte v České republice činnost osoby samostatně výdělečně činné?

V jakém období, případně od kdy vykonáváte činnost osoby samostatně výdělečně činné v zahraničí v rámci EU/EFTA/Švýcarska?

Jste v současné době zaměstnán v zahraničí v rámci EU/EFTA/Švýcarska?

Budete vykonávat činnost osoby samostatně výdělečně činné na území EU/EFTA/Švýcarska a zcela mimo ČR?

Otázky k výzkumné otázce č. 1 : Kde osoby samostatně výdělečně činné získávají informace o možnosti sociálního pojištění na území EU?

1. Kde získáte kontakty na instituce EU/EFTA/Švýcarska, které se zabývají důchodovým a nemocenským pojištěním?
2. Kde budete hledat informace, jakým způsobem a v jaké výši bude probíhat odvod pojistného na důchodové a nemocenské pojištění v jiném členském státě EU/EFTA/Švýcarska (mimo území ČR)?
3. Jak budete postupovat, pokud onemocníte během výkonu Vaší činnosti osoby samostatně výdělečně činné na území EU/EFTA/Švýcarska mimo ČR?
4. Na koho se obrátíte, abyste získal(a) informace, jakým způsobem uplatníte nárok na výplatu dávek nemocenského pojištění, budete-li pojištěn(a) mimo území státu České republiky, ale v rámci EU/EFTA/Švýcarska?
5. Na koho se obrátíte při uplatnění nároku na invalidní nebo starobní důchod, budete-li pojištěn(a) mimo území státu České republiky, ale v rámci EU/EFTA/Švýcarska?

Otázky k výzkumné otázce č. 2: Jaké právní povědomí mají osoby samostatně výdělečně činné o sociálním zabezpečení při jejich výkonu činnosti na území EU?

1. Jaké povinnosti máte vůči OSSZ/ČSSZ v případě výkonu činnosti OSVČ na území ČR a zároveň EU/EFTA/Švýcarska?
2. Co si představíte pod pojmem „žádost OSVČ o vystavení potvrzení o příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení“?
3. a) K čemu slouží formulář A1?
b) Kde ho obdržíte?
4. Obdržíte-li formulář A1 od OSSZ, máte povinnost tuto informaci předat Vaší zdravotní pojišťovně?
5. Jaký je rozdíl mezi vysláním osoby samostatně výdělečně činné a souběžným výkonem osoby samostatně výdělečně činné?
6. Podle jakého práva se určí, kam se odvede pojistné na důchodové a nemocenské pojištění, vykonáváte-li výkon činnosti ve více zemích EU/EFTA/Švýcarska - podle vnitrostátního práva ČR nebo podle komunitárního práva EU?
7. K čemu slouží nařízení EP a Rady (ES) číslo 883/04 a jeho prováděcí nařízení číslo 987/09?

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas k účasti na výzkumu k bakalářské práci na téma „Práva a povinnosti osob samostatně výdělečně činných pohybujících se v Evropské unii se zaměřením na sociální zabezpečení“.

Byl(a) jsem seznámen(a) s podmínkami a průběhem výzkumu. Souhlasím s nahráním rozhovoru na audio zařízení pro uskutečnění výzkumu, který bude popsán v bakalářské práci studentky Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulty, Leony Tomanové. Prohlašuji, že jsem byl(a) poučen(a), že mi bude zachována anonymita. Údaje poskytnuté pro účely tohoto výzkumu budou použity pouze pro vypracování této bakalářské práce a kdykoliv mohu z výzkumného šetření odstoupit.

V Jindřichově Hradci dne

.....

podpis informanta